

kon hij bij wijlen slechts door 30 à 40 uur te vasten meester worden.

Die hoofdpijn had hem zeker de inspanning, aan het leeren van wiskunde besteed, niet bezorgd, van welke wetenschap hij, ofschoon een volgeling van Descartes, een grooten afkeer had, waarschijnlijk omdat hare beoefening, in die dagen ten minste, het gebruik van vele boeken overbodig maakte. De eerste stelling van Euclides was dan ook, volgens zijne eigene verklaring, voor hem steeds een raadsel gebleven.

Maar des te grooter aanleg bezat hij om boeken, vele en groote boeken te lezen; Basnage placht van zijn vriend te zeggen, dat hij de door gewoonte verworven kunst verstond om veel met zijne vingers te lezen. Hij verklaarde dit zoo, dat Bayle een boek meer doorliep, dan doorlas en dat hij de gave bezat om altijd bij het meest essentiele en merkwaardige van het doorge-loopene te blijven stilstaan en daarenboven, om in een beknopt uittreksel een goed begrip van den inhoud te geven, zonder onbelangrijke zaken daarbij te behandelen.

Levendig en vol geest, wist hij den geheelen beau-monde belang in te boezemen voor zijne kritiek, ook de vrouwen, in wier tegenwoordigheid hij zich echter niet altijd even goed wist te houden. Hij bracht soms zelfs anatomische onderwerpen, die toen de algemeene aandacht trokken, ter sprake en, als zijne hoorderessen bloosden of naar den grond keken, bemerkte hij eerst, hoe onhandig zijn gedrag geweest was. Deze naïeveteit of onbeholpenheid is waarschijnlijk ook de oorzaak van enkele minder kiesche voorstellingen in zijne werken, wanneer men die ten minste niet op rekening van de door hem gelezene oude schrijvers wil stellen, voor wie de regel schijnt te gelden: «Naturalia non sunt turpia». Tegen zijn zedelijk gedrag